

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.01.2006, sp. zn. 21 Cdo 792/2005, ECLI:CZ:NS:2006:21.CDO.792.2005.1

Číslo: 56/2006

Právní věta: Byl-li dovoláním napaden pouze výrok rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto o úroku z prodlení požadovaném na dobu neurčitou (až "do zaplacení"), neuplatní se omezení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Nebyla-li doba uspokojení nároků na náhradu za ztrátu na výdělků z odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání určena v rozhodnutí nebo mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem dohodnuta, je zaměstnavatel povinen dávky za dobu minulou (náležející za dobu před podáním žádosti) uspokojit do 3 dnů ode dne, kdy ho o to zaměstnanec požádal, a požadované dávky splatné teprve v budoucnu mu platit pravidelně jednou měsíčně, a to nejpozději do konce měsíce, neurčil-li zaměstnanec v žádosti jiný (dřívější) den. Ocitne-li se zaměstnavatel v prodlení s uspokojením nároků na náhradu za ztrátu na výdělků, může zaměstnanec požadovat úroky z prodlení; pro úroky z prodlení ohledně dávek náhrad, které se stanou splatnými teprve v budoucnu, jsou rozhodné okolnosti, které tu jsou (budou) v době, kdy nastala splatnost jednotlivých dávek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.06.2005

Spisová značka: 21 Cdo 792/2005

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Dovolání, Náhrada škody zaměstnavatelem

Předpisy: § 190 odst. 3 předpisu č. 65/1965Sb.

§ 193 odst. 1 písm. a) předpisu č. 65/1965Sb.

§ 194 odst. 1 písm. a) předpisu č. 65/1965Sb.

§ 195 odst. 1 písm. a) předpisu č. 65/1965Sb.

§ 253 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb.

§ 253 odst. 2 předpisu č. 65/1965Sb.

§ 256 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v České Lípě dne 9. 11. 1992 domáhal, aby mu žalovaný zaplatil na odškodnění nemoci z povolání (oboustranného syndromu karpálního tunelu, způsobeného dlouhodobou prací s vibračními nástroji a dlouhodobým jednostranným zatěžováním horních končetin) na bolestném 1200 Kč, na náhradě za ztížení společenského uplatnění 4500 Kč, na náhradě za ztrátu na výdělků za dobu pracovní neschopnosti od 5. 6. do 6. 9. 1991 a od 3. 10. 1991

do 29. 6. 1992 částku 40 764 Kč a na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti 3594 Kč měsíčně od 1. 7. 1992.

Podáním doručeným Okresnímu soudu v České Lípě dne 3. 9. 2001 žalobce změnil žalobu - s výjimkou požadavku na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní schopnosti ve výši 40 764 Kč, který zůstal nezměněn - tak, že na bolestném požadoval 4500 Kč, na odškodnění ztížení společenského uplatnění 24 000 Kč a na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 7. 1992 do 30. 9. 2001 částky 25 596 Kč („bez daně“) a 1 031 800 Kč („ke zdanění“) a od 1. 10. 2001 částku 14 460 Kč měsíčně „před zdaněním“ a že se domáhal úroku z prodlení ve výši 12 % z částek 94 860 Kč a 1 031 800 Kč od 15. 5. 2001 do zaplacení.

Dalším podáním doručeným Okresnímu soudu v České Lípě dne 13. 8. 2002 žalobce změnil žalobu a zčásti ji vzal zpět tak, že na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 7. 1992 do 30. 9. 2002 požadoval 25 596 Kč „bez daně“ a 1 083 021 Kč „před zdaněním“ a od 1. 10. 2002 částku 12 977 Kč měsíčně „před zdaněním“ (s tím, aby ohledně částky 1483 Kč měsíčně od 1. 10. 2002 bylo řízení zastaveno) a že se domáhal úroku z prodlení „z částky 1 083 021 Kč za dobu od 1. 7. 1992 do 30. 9. 2002 ve výši 1 002 490 Kč“ (ve vztahu k nárokům na bolestné a ztížení společenského uplatnění žalobce úroky z prodlení nežádal); požadavky žalobce na přisouzení bolestného, ztížení společenského uplatnění a náhrady za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti zůstaly nezměněny.

Podáním doručeným Okresnímu soudu v České Lípě dne 17. 6. 2003 žalobce znovu změnil žalobu a zčásti ji vzal zpět tak, že na náhradě za ztrátu na výdělků za dobu pracovní neschopnosti od 5. 6. do 6. 9. 1991 a od 3. 10. 1991 do 29. 6. 1992 požadoval 32 064 Kč a na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 7. 1992 do 30. 6. 2003 částku 1 018 252 Kč „ke zdanění“ a od 1. 7. 2003 částku ve výši 10 917 Kč měsíčně „před zdaněním“ (s tím, aby ohledně částky 2060 Kč měsíčně od 1. 7. 2003 bylo řízení zastaveno) a že se domáhal úroku z prodlení ve výši 3 % z částky 94 963 Kč za dobu od 1. 7. 1992 do 14. 7. 1994, ve výši 16 % z částky 12 724 Kč za dobu od 15. 7. 1994 do 23. 10. 1994, ve výši 17 % z částky 45 308 Kč za dobu od 24. 10. 1994 do 25. 6. 1995, ve výši 19 % z částky 73 108 Kč za dobu od 26. 6. 1995 do 20. 6. 1996, ve výši 21 % z částky 78 567 Kč za dobu od 20. 6. 1996 do 26. 5. 1997, ve výši 26 % z částky 116 314 Kč za dobu od 27. 5. 1997 do 13. 8. 1998, ve výši 23 % z částky 19 596 Kč za dobu od 14. 8. 1998 do 26. 10. 1998, ve výši 20 % z částky 15 860 Kč za dobu od 27. 10. 1998 do 22. 12. 1998, ve výši 15 % z částky 24 936 Kč za dobu od 23. 12. 1998 do 11. 3. 1999, ve výši 12 % z částky 52 758 Kč za dobu od 12. 3. 1999 do 2. 9. 1999, ve výši 11 % z částky 179 004 Kč za dobu od 3. 9. 1999 do 22. 2. 2001, ve výši 8 % z částky 54 564 Kč za dobu od 23. 2. 2001 do 26. 7. 2001, ve výši 8,5 % z částky 44 154 Kč za dobu od 27. 7. 2001 do 29. 11. 2001, ve výši 7,5 % z částky 18 733 Kč za dobu od 30. 11. 2001 do 21. 1. 2002, ve výši 7 % z částky 3 600 Kč za dobu od 22. 1. 2002 do 31. 1. 2002, ve výši 6,5 % z částky 30 628 Kč za dobu od 1. 2. 2002 do 25. 4. 2002, ve výši 5,5 % z částky 32 068 Kč za dobu od 26. 4. 2002 do 25. 7. 2002, ve výši 4 % z částky 34 242 Kč za dobu od 26. 7. 2002 do 31. 10. 2002, ve výši 3,5 % z částky 32 188 Kč za dobu od 1. 11. 2002 do 30. 1. 2003 a ve výši 3 % z částky 54 937 Kč za dobu od 31. 1. 2003 do zaplacení (ve vztahu k nárokům na bolestné a ztížení společenského uplatnění žalobce úroky z prodlení nežádal). Požadavky na přiznání bolestného a ztížení společenského uplatnění zůstaly nezměněny.

Podáním doručeným Okresnímu soudu v České Lípě dne 26. 6. 2003 žalobce opětovně změnil žalobu a zčásti ji vzal zpět tak, že na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 7. 1992 do 30. 6. 2003 požadoval částky 34 500 Kč „bez daně“ a 776 139 Kč „ke zdanění“ a od 1. 7. 2003 částku 8779 Kč měsíčně „před zdaněním“ (s tím, aby ohledně částky 2138 Kč měsíčně od 1. 7. 2003 bylo řízení zastaveno) a že se domáhal úroku z prodlení ve výši 3 % z částky 32 064 Kč za dobu od 3. 10. 1991 do 29. 6. 1992, ve výši 3 % z částky 66 475 Kč za dobu od 1. 7. 1992 do 14. 7. 1994, ve výši 16 % z částky 9465 Kč za dobu od 15. 7. 1994 do 23. 10. 1994, ve výši

17 % z částky 36 586 Kč za dobu od 24. 10. 1994 do 25. 6. 1995, ve výši 19 % z částky 58 610 Kč za dobu od 26. 6. 1995 do 20. 6. 1996, ve výši 21 % z částky 62 800 Kč za dobu od 20. 6. 1996 do 26. 5. 1997, ve výši 26 % z částky 93 116 Kč za dobu od 27. 5. 1997 do 13. 8. 1998, ve výši 23 % z částky 15 153 Kč za dobu od 14. 8. 1998 do 26. 10. 1998, ve výši 20 % z částky 12 649 Kč za dobu od 27. 10. 1998 do 22. 12. 1998, ve výši 15 % z částky 19 825 Kč za dobu od 23. 12. 1998 do 11. 3. 1999, ve výši 12 % z částky 42 822 Kč za dobu od 12. 3. 1999 do 2. 9. 1999, ve výši 11 % z částky 12 645 Kč za dobu od 3. 9. 1999 do 26. 10. 1999, ve výši 10 % z částky 133 835 Kč za dobu od 27. 10. 1999 do 22. 2. 2001, ve výši 8 % z částky 44 831 Kč za dobu od 23. 2. 2001 do 26. 7. 2001, ve výši 8,5 % z částky 36 043 Kč za dobu od 27. 7. 2001 do 29. 11. 2001, ve výši 7,5 % z částky 15 008 Kč za dobu od 30. 11. 2001 do 21. 1. 2002, ve výši 7 % z částky 2885 Kč za dobu od 22. 1. 2002 do 31. 1. 2002, ve výši 6,5 % z částky 24 525 Kč za dobu od 1. 2. 2002 do 25. 4. 2002, ve výši 5,5 % z částky 25 968 Kč za dobu od 26. 4. 2002 do 25. 7. 2002, ve výši 4 % z částky 27 411 Kč za dobu od 26. 7. 2002 do 31. 10. 2002, ve výši 3,5 % z částky 25 799 Kč za dobu od 1. 11. 2002 do 30. 1. 2003 a ve výši 3 % z částky 44 188 Kč za dobu od 31. 1. 2003 do zaplacení (ve vztahu k nárokům na bolestné a ztížení společenského uplatnění žalobce úroky z prodlení nežádal). Požadavky na přiznání bolestného, ztížení společenského uplatnění a náhrady za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti zůstaly nezměněny.

O k r e s n í s o u d v České Lípě poté, co usnesením vyhlášeným při jednání dne 17. 7. 2003 a znovu dne 14. 8. 2003 připustil „změnu žaloby“ podle podání, které mu bylo doručeno dne 26. 6. 2003, rozsudkem ze dne 14. 8. 2003 žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci „za dobu pracovní neschopnosti“ částku 32 064 Kč, „bolestné“ ve výši 4500 Kč, „ztížení společenského uplatnění“ ve výši 12 000 Kč a na „náhradě ušlého výděлку od 1. 7. 1992 do 30. 6. 2003“ částky 776 139 Kč „před zdaněním“ a 34 500 Kč „po zdanění“ a aby mu platil s účinností od 1. 7. 2003 „peněžitý důchod“ ve výši 8779 Kč měsíčně, žalobu o zaplacení dalších 12 000 Kč na odškodnění ztížení společenského uplatnění a o „úrok z prodlení z částky 842 703 Kč“ zamítl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 120 240 Kč. Na základě provedených důkazů dospěl k závěru, že žalobce trpí nemocí z povolání (syndromem karpálního tunelu) a že mu za škodu tím způsobenou odpovídá žalovaný, u něhož pracoval za podmínek, za nichž tato nemoc z povolání vzniká. Žalobci náleží požadované odškodnění bolesti, ztížení společenského uplatnění („bez nárokovaného zvýšení o 100 %“), ztráty na výděлку po dobu pracovní neschopnosti a ztráty na výděлку po skončení pracovní neschopnosti. Úrok z prodlení z „náhrady ušlého výděлку“ soud prvního stupně žalobci nepřiznal s odůvodněním, že „dokud nebylo rozhodnuto o tom, že u žalobce jde o nemoc z povolání, nemohl být žalovaný v prodlení.“

K odvolání účastníků K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 13. 5. 2004 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil, aby žalobci zaplatil „na náhradě ušlého výděлку po skončení pracovní neschopnosti“ za dobu od 1. 7. 1992 do 30. 6. 2003 částky 14 682 Kč „po zdanění“ a 799 911 Kč „před zdaněním“ a „úrok z prodlení z částky 842 703 Kč ve výši 3 % ročně od 1. 3. 2003 do zaplacení,“ potvrdil ve výroku o „peněžitém důchodu“ 8779 Kč měsíčně „před zdaněním“ za dobu od 1. 7. do 31. 12. 2003 a ve výroku o zamítnutí žaloby „o úrok z prodlení o vyšší částky a dobu přesahující“ úrok přisouzený a zrušil ve výroku o povinnosti žalovaného platit žalobci „peněžitý důchod 8779 Kč měsíčně od 1. 1. 2004 do budoucna“ a ve výroku o náhradě nákladů řízení a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Při rozhodování o úrocích z prodlení odvolací soud vycházel z teze, že „splatnost náhrady škody je nutno odvozovat od data, kdy povinný má dostatečně kvalifikovaný podklad pro posouzení, zda za škodu odpovídá a v jaké výši, a poškozený jej k náhradě vyzve,“ a dovedl, že „touto výzvou by mohla být soudní žaloba,“ že „kvalifikovaný podklad pro posouzení odpovědnosti žalovaného poskytly teprve znalecké posudky Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví a MUDr. K. H.“, z nichž druhý byl žalovanému (jeho zástupkyni) doručen dne 20. 2. 2003 a „k tomu je nutno připočítat přiměřenou lhůtu k plnění do konce měsíce března 2003,“ a že „informace o průměrné mzdě zedníků

v rozhodném období si žalovaný mohl obstarat bez součinnosti žalobce.“ Vycházejí z uvedených předpokladů dospěl k závěru, že žalovaný byl „v prodlení s náhradou ušlého výdělku za dobu po pracovní neschopnosti“ od 1. 3. 2003, že k tomuto dni „byla splatná celá částka 842 703 Kč, představující ušlý výdělek za dobu do 31. 1. 2003“, a že úrok z prodlení činí podle nařízení vlády č. 142/1994 Sb. dvojnásobek diskontní sazby, která v té době činila 1,5 %, tedy 3 % ročně. Na úrocích z prodlení proto žalobci náleží 3 % ročně z částky 842 703 Kč za dobu od 1. 3. 2003 do zaplacení.

Okresní soud v České Lípě poté rozsudkem ze dne 14. 10. 2004 žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci na náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1. 1. do 30. 9. 2004 částku 99 621 Kč a aby mu s účinností od 1. 10. 2004 platil „měsíční důchod“ ve výši 11 069 Kč, a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 161 110 Kč k rukám advokáta.

Proti rozsudku odvolacího soudu ze dne 13. 5. 2004 „ve výroku o zamítnutí žaloby o úroky z prodlení“ podal žalobce dovolání. Namítá, že odpovědnost zaměstnavatele za škodu při nemoci z povolání je dána tehdy, vznikne-li zaměstnanci škoda a je-li příčinná souvislost mezi vznikem škody a nemocí z povolání, a že nároky zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti a po skončení pracovní neschopnosti „nastávají vznikem škody.“ Pro placení úroků z prodlení z „ušlého výdělku“ není rozhodující „vznik tohoto nároku“, ale jeho splatnost, kterou určuje ustanovení § 253 zák. práce; protože v projednávané věci doba uspokojení nároku žalobce nebyla stanovena právním předpisem, rozhodnutím a ani dohodou, byl žalovaný povinen nárok uspokojit do tří dnů ode dne, kdy jej o to žalobce požádal. Žádost o uspokojení nároku je účinná doručením „dlužníku“ a za takovou žádost lze považovat též žalobu; protože žaloba podaná u soudu prvního stupně „dne 6. 11. 1992“ byla žalovanému doručena dne 5. 3. 1993, stal se žalobcův nárok splatný dnem 8. 3. 1993 a žalovaný je s jeho uspokojením v prodlení od 9. 3. 1993. Žalobce dovozuje, že právní posouzení nároku žalobce na úroky z prodlení obsažené v rozsudcích soudů obou stupňů je nesprávné, a navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů v dotčených výrocích zrušil a aby věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl. Uvedl, že o „existenci nemoci z povolání musí rozhodnout příslušný správní orgán, který vydá tzv. hlášení nemoci z povolání,“ a že v projednávané věci „o existenci nemoci z povolání rozhodl okresní soud tím, že tuto věc vyřešil jako otázku předběžnou, a to tak, že musel posoudit dva odlišné názory znalců, a to MUDr. R., který se vyslovil, že žalobce netrpí nemocí z povolání, a posléze IPVZ Praha, který vyslovil opačný názor,“ a že otázku, zda u žalobce došlo ke ztrátě na výdělků v důsledku nemoci z povolání, vyřešil až znalecký posudek MUDr. H. Žalovaný dovozuje, že v době podání žaloby nemohl být v prodlení s uspokojením žalobcova nároku, neboť teprve od 14. 3. 2003 (tímto dnem „bylo změněno stanovisko MUDr. R.“) byl „dán podklad ke zjištění existence a výše škody ztrátou na výdělků dle § 195 zák. práce“. Názor odvolacího soudu, že žalobci náleží úrok z prodlení od 1. 3. 2003, pak žalovaný akceptoval jen „s ohledem na délku sporu“.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř. Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst.1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. je mimo jiných hledisek založena na rozdílnosti (nesouhlasnosti) rozsudku odvolacího soudu s rozsudkem soudu prvního stupně. O nesouhlasný rozsudek jde tehdy, jestliže okolnosti významné pro rozhodnutí věci byly posouzeny oběma soudy rozdílně, takže práva a povinnosti stanovené účastníkům rozhodnutími jsou podle závěrů těchto rozsudků odlišná. Odlišností nelze ovšem rozumět rozdílné právní posouzení, které nemělo vliv na obsah práv a povinností účastníků, ale jen takový závěr, který rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků. Okolnost, zda odvolací soud rozhodl podle ustanovení § 219 o. s. ř. nebo zda postupoval podle ustanovení § 220 o. s. ř., popřípadě podle ustanovení § 221 o. s. ř. (podle právní úpravy účinné od 1. 4. 2005 podle ustanovení § 219a o. s. ř., a jak z tohoto pohledu formuloval výrok svého rozsudku, není sama o sobě významná; pro posouzení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. je podstatné porovnání obsahu obou rozsudků.

V posuzovaném případě odvolací soud při rozhodování o žalobě o úroky z prodlení změnil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 14. 8. 2003, kterým byla žaloba v tomto směru zcela zamítnuta, jen tak, že žalovanému uložil, aby zaplatil žalobci „úrok z prodlení z částky 842 703 Kč ve výši 3 % ročně od 1. 3. 2003 do zaplacení;“ ve výroku, kterým byla žaloba „o úrok z prodlení o vyšší částky a dobu přesahující“ úrok přisouzený zamítnuta, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Vzhledem k tomu, že oba soudy při vymezení práv a povinností účastníků ohledně těchto dalších úroků z prodlení dospěly ke shodným závěrům, je rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadeném výroku z hlediska přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. potvrzujícím rozsudkem. Přípustnost dovolání proto nemůže být, jak se mylně domnívá žalobce, založena podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Dovolání proti uvedenému výroku rozsudku odvolacího soudu není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., a to již z toho důvodu, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobce proti napadenému výroku rozsudku odvolacího soudu proto může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); vyplývá z toho mimo jiné, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v

dovolání označil.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud řešil otázku, jaké musí být splněny předpoklady k tomu, aby zaměstnanci náležely úroky z prodlení z nároku na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti a z nároku na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti. Uvedená právní otázka dosud nebyla (ve všech souvislostech) v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti výroku rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby „o úrok z prodlení o vyšší částky a dobu přesahující“ úrok přisouzený, je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Přípustnosti dovolání proti uvedenému výroku rozsudku odvolacího soudu nebrání ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadeným výrokem rozsudku odvolacího soudu bylo rozhodnuto o úroku z prodlení požadovaném na dobu neurčitou (až „do zaplacení“, tedy až do uspokojení nároku samotného), nelze dovodit, jak vysokého peněžitého plnění se rozsudek odvolacího soudu týká, a omezení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. se nemůže uplatnit.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu v napadeném výroku ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Nárok je třeba uspokojit na místě určeném zákoníkem práce nebo dohodou účastníků; není-li místo plnění takto určeno, je jím bydliště nebo sídlo toho, jehož nárok má být uspokojen (§ 253 odst. 1 zák. práce).

Není-li doba uspokojení nároku stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí nebo dohodnuta, musí být nárok uspokojen do tří dnů ode dne, kdy o uspokojení oprávněný účastník požádal (§ 253 odst. 2 zák. práce).

Účastník, který včas a řádně neuspokojí nárok druhého účastníka, je v prodlení (§ 256 odst. 1 zák. práce). Účastník, jehož peněžitý nárok nebyl včas a řádně uspokojen, může požadovat úroky z prodlení ve výši stanovené pro občanskoprávní vztahy (§ 256 odst. 2, věta první, zák. práce).

Účastník je, jak vyplývá z výše uvedeného, s peněžitým nárokem v prodlení, jestliže druhého účastníka neuspokojí na určeném místě a ve stanovené době. Prodlení nastává dnem následujícím po dni, v němž mělo být na základě právního předpisu, rozhodnutí, smlouvy (dohody) nebo žádosti oprávněného účastníka na určeném místě plněno. Prodlení s uspokojením peněžitého nároku má kromě jiného za následek, že oprávněný účastník může požadovat úroky z prodlení za celou dobu, po kterou prodlení trvalo. Nárok na úroky z prodlení se promlčuje (§ 263 a § 264 zák. práce).

Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu při nemoci z povolání jsou (srov. § 190 odst. 3 zák. práce) nemoc z povolání (nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení, jestliže vznikly za podmínek tam uvedených), vznik škody a příčinná souvislost mezi nemocí z povolání a vznikem škody.

Škoda, která vzniká následkem nemoci z povolání, spočívá též ve ztrátě na výdělků po dobu pracovní neschopnosti a ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity. Zaměstnanci, u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je proto zaměstnavatel povinen v rozsahu, v jakém za škodu odpovídá, poskytnout kromě jiných plnění též tyto náhrady za ztrátu na výdělků (srov. § 193 odst. 1 písm. a/, § 194 a § 195 zák. práce). Pro povinnost zaměstnavatele poskytnout zaměstnanci odškodnění nemoci z povolání není významné, zda a kdy mu bylo předloženo tzv. hlášení nemoci z povolání, kdy a jak vyšlo za řízení před soudem pomocí znaleckých posudků nebo jinak najevo, že zaměstnanec trpí nemocí z povolání, popřípadě kdy byly jinak objasněny předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při nemoci z povolání. V případě, že uvedené předpoklady byly splněny, je zaměstnavatel povinen zaměstnance odškodnit – bez ohledu na to, kdy měl „kvalifikovaný“ nebo jiný „podklad“ pro posouzení své odpovědnosti nebo kdy jeho odpovědnost byla prokázána – v době určené způsobem uvedeným v ustanovení § 253 odst. 2 zák. práce. Není proto správný názor odvolacího soudu, podle kterého je třeba splatnost náhrady škody mimo jiné „odvozovat od data, kdy povinný má dostatečně kvalifikovaný podklad pro posouzení, zda za škodu odpovídá a v jaké výši,“ a souhlasit nelze ani se žalovaným, který dobu uspokojení nároku na náhradu škody spojuje se zjištěním předpokladů odpovědnosti za škodu a prokázání výše škody, a ani se soudem prvního stupně, jenž považoval za podstatné „rozhodnutí o tom, že u žalobce jde o nemoc z povolání,“ aniž by navíc bylo z odůvodnění jeho rozsudku vůbec zřejmé, jaké „rozhodnutí“ měl na mysli.

Doba uspokojení nároků z odpovědnosti za škodu při nemoci z povolání, včetně nároků na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti a na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není žádným právním předpisem stanovena. Z povahy věci vyplývá (a výslovně to uvádí ustanovení § 205b odst. 3 zák. práce) pouze to, že náhradu za ztrátu na výdělků zaměstnavatel je povinen zaměstnanci poskytovat pravidelně jednou měsíčně. Nebyla-li doba uspokojení nároků z odpovědnosti za škodu při nemoci z povolání určena v rozhodnutí nebo mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem dohodnuta, z ustanovení § 253 odst. 2 zák. práce vyplývá, že je zaměstnavatel povinen tyto nároky uspokojit do 3 dnů ode dne, kdy ho o to zaměstnanec požádal. Výjimku z tohoto pravidla představuje pouze nárok na zvýšení odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dříve podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb., odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění), který může přiznat jen soud; tento nárok je zaměstnavatel povinen uspokojit ve lhůtě určené v pravomocném rozhodnutí soudu (srov. rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 12. 1991 sp. zn. 1 Cz 31/91, uveřejněný v Bulletinu Nejvyššího soudu ČR č. 1/1992).

Jde-li o náhradu za ztrátu na výdělků (nebo o jiný nárok na opětující se plnění), může zaměstnanec požadovat uspokojení nejen dávek za dobu již uplynulou, ale i těch, které mu zaměstnavatel má poskytnout teprve v budoucnu; na základě takové žádosti je zaměstnavatel povinen do 3 dnů od žádosti poskytnout zaměstnanci dávky za dobu minulou (náležející za dobu před podáním žádosti) a nadále mu pravidelně jednou měsíčně (nejpozději do konce měsíce, neurčil-li zaměstnanec v žádosti jiný /dřívější/ den) vyplácet požadovanou dávku.

Za žádost o uspokojení nároku lze podle ustálené judikatury soudů považovat, jak správně dovozuje dovoatel, žalobu nebo změnu žaloby; doba uspokojení nároku se v tomto případě odvíjí ode dne, kdy byla žaloba (změna žaloby) žalovanému zaměstnavateli řádně (v souladu s občanským soudním řádem) doručena. Účinky žádosti o uspokojení nároku má žaloba (změna žaloby) samozřejmě jen vůči nárokům v žalobě (změně žaloby) označeným a jen ve výši v ní uvedené.

Ocitne-li se zaměstnavatel v prodlení s uspokojením nároku na náhradu za ztrátu na výdělků, je nepochybné, že poškozený zaměstnanec může i ve vztahu k tomuto nároku požadovat úroky z prodlení. Pro úroky z prodlení ohledně dávek náhrad, které se stanou splatnými teprve v budoucnu,

jsou pak rozhodné okolnosti, které tu jsou (budou) v době, kdy nastala splatnost jednotlivých dávek.

V projednávané věci žalobce uplatnil v žalobě a ve změnách žaloby učiněných v průběhu řízení před soudem prvního stupně mimo jiné nároky na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti a na náhradu za ztrátu na výdělků při uznání invalidity. Protože doba jejich uspokojení nebyla (do té doby) stanovena v rozhodnutí a ani - jak vyšlo za řízení najevo - dohodnuta, byl žalovaný povinen nároky uspokojit do tří dnů ode dne, kdy mu byly řádně doručeny žaloba a změny žaloby, a to v rozsahu, v jakém je v žalobě a změnách žaloby uplatnil; uvedené samozřejmě platí, jen jestliže žalobce nepožádal žalovaného o uspokojení nároku jiným způsobem v dřívější době.

Soudy vedeny nesprávným právním názorem se však prodlením žalovaného v uspokojení nároků na náhradu za ztrátu na výdělků z pohledu těchto skutečností nezabývaly, a nemohou proto obstát ani jejich závěry o tom, na jaké úroky z prodlení (v jaké výši a za jakou dobu) má žalobce nárok.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není v dovoláním napadeném výroku správný; Nejvyšší soud jej proto v této části zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu v napadeném výroku, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud ve výroku o úrocích z prodlení i toto rozhodnutí (s výjimkou nedotčeného výroku o přiznání úroků z prodlení z částky 842 703 Kč ve výši 3 % ročně za dobu od 1. 3. 2003 do zaplacení), jakož i akcesorický výrok rozsudku soudu prvního stupně ze dne 14. 8. 2003 o náhradě nákladů řízení, a věc v tomto rozsahu vrátil Okresnímu soudu v České Lípě k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).